

ЕРИХ ФРОМ
**ЧОВЕКЪТ
ЗА СЕБЕ СИ**

БИБЛИОТЕКА

УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
СОФИЯ

Така се нарича книгата на Ерих Фром, която Университетското издателство пусна на пазара в изключително подходящ момент. За пръв път книгата е издадена през 1947 г.

Кой е Ерих Фром? Какви са възгледите му? - въпроси, на които отдавна щяхме да знаем отговора, ако не бе информационната завеса до 1990 г.

Ерих Фром е роден през 1900 г. в Германия, Франкфурт на Майн. Учи в Хайделбергския и Мюнхенския университет. Една година изучава психоанализа в Берлинския психоаналитичен институт. От 1929 до 1932 г. е сътрудник в Института за социални изследвания (ИСИ). Възгледите му са силно повлияни от Фройд и Маркс. Теоретичните му занимания от този пери-

ЧОВЕКЪТ ЗА СЕБЕ СИ

од са насочени към психологията на авторитета, структурата на характера на личността, влиянието на икономическите условия и културните епохи върху характера, към ирационалната мотивация на човешкото поведение. Изследванията на сътрудниците от ИСИ от групата под ръководството на Макс Хоркхаймер, станала известна като Франкфуртската школа, разкриват готовността на част от немското общество да приеме диктатура. С идването на Хитлер на власт през 1933 г. Фром и неговите колеги емигрират в САЩ. След края на войната Фром не се завръща в Германия.

В САЩ той води активен преподавателски и научен живот. Чете лекции в Бенингтон колидж, Мичиганския държавен университет, Нюйоркския университет, Колумбийския и Йейлския университет.

От 1951 до 1967 г. Фром живее и работи в Мексико. Ръководи Института по психоанализа към Националния университет на Мексико. През 1974 г. се преселва в Швейцария, където живее до смъртта си през 1980 г.

Неговите книги "Бягство от свободата" (1941), "Човекът за себе си" (1947), "Психоанализа и религия" (1950), "Нормалното общество" (1955), "Изкуството да обичаш" (1956), "Дзенбудизъм и психоанализа" (1960), "Марксовата концепция за човека" (1961), "Отвъд веригите на илюзията" (1962), "Сърцето на човека" (1964), "Революция на надеждата" (1968), "Анатомия на човешката деструктивност" (1973), "Да имаш или да бъдеш" (1976) са многократно преиздавани и оказват влияние на цели поколения.

Ерих Фром е най-значителният представител на т.нар. неопройдистка школа в областта на социалната психология, културологията и социологията.

Като автор той носи културата и силата на класическия хуманизъм, преосмислен през опита и реалиите на ХХ

век. Да преживееш всичките сътресения на ХХ век - Първата световна война, установяването на тоталитарните режими, Втората световна война - и едновременно с това да не се отказваш от ролята на "учител по мъдрост", да не се уморяваш да предупреждаваш хората за опасностите, които се коренят във взаимоотношенията между човека и обществото, да утвърждаваш непрекъснатата ценността на универсалните критерии за човешко здраве и нормалност - това е наистина способност, която малко мислители на ХХ век успяват да запазят или напук на всичко продължават да ценят.

Доброто е трудно, то се постига крачка по крачка. Утвърждаването на битието, на живота, колкото и малки да са основанията за увереност, са за късния Фром единственият шанс на съвременното човечество. Фром винаги дава конкретни препоръки как би могло да стане това, което предлага. Като се започне от "Бягство от свободата" с препоръките към антихитлеристката пропаганда, мине се през овладяване на изкуството да обичаш и се стигне до хуманистичния проект за Ново общество и Нов човек от последната книга на Фром "Да имаш или да бъдеш".

Фром не доживя разпадането на комунистическата система, но неговите "Необходими утопии" може би постепенно ще станат норма за обществено и човешко развитие, защото според него човечеството е стигнало до края и няма алтернатива освен да осъществи новия синтез - Градът на битието. Това може да направи Човекът за самия себе си. Може ли?

Димитър Димов

Ерих Фром. "Човекът за себе си". Университетско издателство "Св. Климент Охридски". София, 1995.